

2 Путешествие под знаком кино

3 Hobedaine medal' olimpiadal Moskvas

5 Хранители рода

6-7 Karjalan radiole täudui 90 vot!

L'UDMILA MELENTJEVA, HORAN OHJANDAI.

FOTOD: HORAN ARHIVASPÄI

PAZNIKALINE KONCERT RAHVAHALIZES TEATRAS

Uded pajod, uded sädod, uded väged da meled

Jubilei: Šoutjärven rahvahan hor praznuiči ičeze 80.-voz'päivän.

Konz mäneb pagin vepsläižiš, ez-mäi kaiked ristituile tuleb mel'he Šoutjärven vepsläine etnografi-ne muzei R.P. Loninan nimel vai Vepsän rahvahan hor. Eskai ku ristit ei olend nikonz völ Šoutjärves, hän kulišti sen muzejas da horas. Pagištas, miše Vepsän rahvahan hor om Karjalan ozutezkartaine. Se ühtneb kaikihe znamasižihe praznikoihe da festivalihe, miččed tehtas Karjalas. Sil om lujas äi navedijoid ei vaiše vepsän man eläji-den keskes. Hor om tetab Venämal da Suomes. Äiluguižed pauklahjad

todenzoitaba horan pajanikoiden korktad mahtištod.

80 vot tagaze Vepsän rahvahan horale pani augun tetab ho-reograf, Karjalan arvostadud tai-dehradnik Vasilii Kononov. Ičeze pit'käs istorijas hor vajehti kut ohjandajad. Lüz 30 vot (1946 – 1975) horad ohjanzi Aleksandr Nikonov, seičeme vot (1975–1982) – Gen-rih Turovskii da jo lüz 40 vot ho-ran ohjandajan om L'udmila Me-lentjeva.

Praznikaline koncert mäni, kut viž-ki vot tagaze, Karjalan

rahvahaližes teatras. Vepsän rahvahan hor kerazi täuden zalan kacujid da kundlijoid. Pajoid da karguid satoi videorolikad fotoi-denke. Pidab sanuda, miše jubi-lejaks horan täht oli ombeltud uded sädod da tehtud uded vändimed. Mugažo ičeze navedijoid hor ihastoiti uzil pajoil. Om čoma nägištada horan ühtnikoiden kes-kes nel'l' mužikad. Ihastoitab se azj, miše horha tuleba uded "no-red väged". Hor täutase uzil üht-nikoil, a nece znamoičeb, miše se vahvištub.

Ozatelemha Vepsän rahva-han horad tuliba valdmehed, läheližed, sebranikad, enččed ho-ran ühtnikad. Pajoezitusel horad ozateliba lapsed Šoutjärvespäi, a Sozvezdie-sebr čomin kargaiži ho-ran pajanikoiden täht.

80 vot hor kaičeb da udessün-dutab vepsän rahvahan pajoid da karguid, sädab uzid. No ühtnikoi-den täht nece ei ole üksjäine sü tuleskelda repeticioile. Vepsän rahvahan horan pajanikad oma eri-igäižed ristitud, kaikuččel om ičeze radsija, kaikuččel om ičeze

melentartusid. Armastuz pajoho ühtenzoitab heid kaikiid. Hor te-gihe heile toižeks kodikš, kus kaik oma läheližed, kus võib lebaita hengel da unohtada jogapäiväižiš holiš. Kacmaha sihe, miše nece om lujas jüged-ki rad – opetas pa-jatamha.

Kodima-lehtesen radnikad toi-votaba horale vägid, tirpandad da hengen libutandad! Ihastoitkat ristitud ičetoj pajoil da karguil völ pit'kid vozid!

GALINA BABUROVA

Юбилейный день Валентины Семёновны

Значимое событие: 75 лет исполнилось уроженке села Рыбрека, активистке вепского общества. В юбилейный день Валентина Миронова принимала поздравления от друзей и родственников.

Валентина Семёновна Миронова родилась в селе Рыбрека 18 ноября 1941 года. Она добросовестно работала на родной земле в различных отраслях более 35 лет: рабочей на ферме, гончаром, работником хозяйства, кассиром, приёмщиком заказов в Рудоуправлении.

После выхода на пенсию Валентина Семёновна много помогала Рыбрецкой школе в изучении вепского языка, традиций и культуры, делилась своими знаниями, опытом и воспоминаниями, принимала вместе с детьми и внуками активное участие в вепских фестивалях и конкурсах.

Валентина Семёновна неоднократно передавала в музей ценные семейные реликвии, предметы вепского быта, которые явились важным пополнением музейных коллекций Вепского музея.

На протяжении многих

лет она была активным участником республиканских конкурсов по топонимии «Родные сердцу имена».

Она всегда с готовностью делится информацией с работниками учреждений образования и культуры, являясь активной участницей региональных и межрегиональных фестивалей и конкурсов, участвует в создании фильмов и написании книг, фиксирующих традиции вепского народа.

В юбилейный день в доме Валентины Семёновны собрались родные и близкие по духу ей люди. В этот день звучали тёплые слова в адрес юбиляра. В честь 75-летия ей вручена медаль «За верность Северу» за верность своей малой Родине, своему родному вепскому народу. О народном подвиге В.С. Мироновой Ассоциация коренных малочисленных народов Севера, Сибири и

Дальнего Востока Российской Федерации рассказали представители «Общества вепской культуры» во главе с председателем общества Зинаидой Ивановны Строгальшиковой.

Юбилейную дату Валентины Семёновны Мироновой отметило Благодарственным письмом Министерство Республики Карелия по вопросам национальной политики, связям с общественными, религиозными объединениями и средствами массовой информации за сохранение и популяризацию вепского языка и культуры за подписью Министра Андрея Александровича Манина.

Шелтозерский вепский этнографический музей им. Р.П. Лониной поблагодарил Валентину Семёновну за многолетнее сотрудничество с музеем поздравительным адресом и памятным подарком: последними изда-

Поздравление от директора Шелтозерского музея

ниями музея – книгой «По деревням Вепского Прионежья», брошюрами «Традиционный образ жизни вепсов», «Путеводитель по Вепскому музею» и вепским сувениром.

Сотрудники музея ис-

кренне поздравляют Валентину Семёновну с 75-летием и желают крепкого здоровья, бодрости духа, тепла и уюта в доме, заботы родных и близких. Спасибо Вам за поддержку и заботу в сохранении

вепского языка и культуры вепского народа.

Наталья Анхимова,
директор Шелтозерского вепского этнографического музея им. Р.П. Лонины

Путешествие под знаком кино

В Год кино мне, конечно, хотелось показать гостям свирских и оятских берегов места, имеющие прямое отношение к отечественным кинокартинам. Поэтому знакомство экскурсоводов из Петербурга с нашим краем начал с Дома театра и кино «Мирный», который, по словам его руководителя Алексея Байдакова, единственный в мире на одной площадке показывает зрителям кино и профессиональные театральные постановки. А потом мы поехали в единственную в России кинодеревню Люговичи, где не только снимаются фильмы, но и могут предложить гостям молоко, сметану и творог от животных-артистов. Эта знаменитая кинодеревня тоже появилась благодаря Алексею Байдакову, который и сам, будучи ещё ребёнком, снимался поблизости в своём первом худо-

жественном фильме «Молодая жена». А было это в далёком 1978 году. С той поры в Люговичах снималось больше десятка сериалов и кинокартин, и многие лодейнопольцы с подпорочками стали в них артистами. Буквально на днях был завершён творческий эксперимент Андрея Канчаловского в жанре чёрной комедии по мотивам рассказов Антона Павловича Чехова «Пока каша не разлучит нас».

После Люговичей мы не могли миновать желанные для многих знаменитостей разных времён берега Ояты в Акуловой Горе и полюбовались её красотами и кедрами великого художника Василия Поленова, сравнимые с репродукциями его картин. Здесь работали многие известные операторы, а наш путь лежал в Алёховщи-

ну, керамика из которой также снималась в кино про античную культуру. Поклонились мы и известным артистам в 30-е годы Михаилу Дрожжину и Константину Гибшману, которые в годы войны поддерживали боевой дух наших бойцов, но умерли в госпитале, располагавшемся в храме Михаила Архангела.

В Ярославичах в тёмное время суток висячий мост мы нашли не сразу, и я рассказал экскурсоводам, что режиссёр фильма «Жили-были» Эдуард Парри так же заблудился и вместо Ярославичей попал в Шондовичи. А там ему так понравилось, что именно в этой деревне проходили основные съёмки с участием известных актёров.

Добрались мы и до музея «Вепский дом», который дважды менял своё место. Создавался он в Кузнецях, потом был пе-

ренесён в старый дом в Ладве, а в итоге оказался возле заветного острова в Сарозере. С ним тоже, как и с Сарозером, связана история кино, в том числе документального. Зимой на особый остров никто не ходит, но мы добрались, проваливаясь в воду под снегом, которая скопилась на льду. Оживили спящую часовню Ильи мерцающим светом свечей, молитвами и заветными просьбами, оставили свой дар, а потом направились в Курбу.

Здесь очень бережно и трепетно относятся к сохранению традиционной культуры. Именно в Курбе нам удалось записать традиционный вепский плач, а известный продюсер, актёр и режиссёр Александр Тютрюмов в Курбе снимал документальный фильм «Вепский завет». Мы побывали и в его родном Подпоржье, но итоговой

точкой в рассказе о мире кино на свирских и оятских берегах всё же стала Курба. Отвечая на вопрос о работе для местных жителей, я напомнил фильм Сергея Михалкова «Сибирский цирюльник», в финале которого огромная машина с грохотом выпиливает лес. Вот и современные лесозаготовительные комплексы-харвестеры из Финляндии заготавливают древесину с помощью одного оператора, как целые леспромы существующий промысел коренных обитателей нашего края стал не нужен... Но это уже отдельная история, про которую можно снять драматическое кино...

Гиды Санкт-Петербурга в восторге от многих встреч на Лодейнопольской и Подпоржской земле. Они терпеливо брели к интересным объектам по снежной цели-

не, раскачивались на тёмном висячем мосту под звёздами в Ярославичах, учились у алёховщинских гончаров украшать крынки, пробовали копчёных лещей из Онеги, картофельные калитки в Винницах и пшённые в Родионово, а также солёные грибы в Курбе. Хочется выразить от имени наших гостей слова искренней благодарности за радушие всем, кто в эти дни помогал нам в экспедиции. Гиды оценили любовь и служение родному краю руководителя музея в Алёховщине Ольги Храбрых, краеведов Веры Васильевны Лодыгиной, Валентины Васильевны Лебедевой и Светланы Ивановны Ершовой, а также терпение и хозяйственную жилку хозяйки гостевых домов в Родионово Оксаны Архипковой...

Пётр Васильев

POLINA KONONOVA PAUKLAHJOIČENDAL FEDARACIJAN NEVONDIŠTOS

Hobedaine medal' olimpiadal Moskvvas

Satused openduses: Kül'mkus Moskvvas mäni ezmäine Kai-ken Venäman keliden olimpiad. Petroskoin Suomalaiž-ugrilaižen školan openik Polina Kononova sai sil hobedaižen medalin.

Olimpiadaha Moskvaha oi-getihe regionoišpäi keliden parahimid tedajid. Karjalaspäi sihe ajoi viž neičukašt Petroskoin suomalaiž-ugrilaižes školaspai E. Lönnrotan nimel da Kotkozeran školaspai: Anna Rogova, Valeria Gvačliani, Polina Kononova, Darja Hartikainen da Darja Pavlova. Nene neičukaizet opendaba školiš karjalan, vepsän da suomen kel't. Moskvaha tuli 138 ühtnikad. Hö oma 10.-11. klassoiden openikad da üläopenikad Venäman 17 regionaspäi. Ezmäizel olimpiadan päivil oli tundištouituzmatk Piterin institutaha A.S.Puškinan nimel, kus ühtnikad tundištihe toine toiženke. Polina sanub, miše nügüd' paksus kirjutaso uziden sebranikoidenke Internetas. Hän starinoičeb, miše nene prihad da neičukaizet oma lujas melentartuizet, ičeze kacegenke miruhu, ičeze melidenke. Polina johtutab: "Venän kel' ühtenzoiti meid kaikid. Ved' äjad olimpiadan ühtnikad pagiziba ičeze kodikelel kesketi, kodiš hõ pagizeba vaiše sil. Heid čudutoiti, miše mö em tekoj muga hüvin ičemoi kel't. Nenil openikoil om eskai toine paginmaner. Ku hõ pagizeba venäks, ka kulub

akcent. No siš oli jügeduz-ki. Meile pidi kirjutada essed venän kelel. Nece oli olimpiadan ezmäine etap. Äjil openikoil, kudambad čomin mahataba pagišta ičeze kodikelel, oli probleemid venän kelenke. Hö tegiba enamba vigoid ičeze kirjutesiš. Konz meile jäl'gmäizel päivil ozutadihe meiden töid, vähäizen palahetelmoi. Minai oliba mugoižed tühjad vigad! Ku olnuži aig hot' ühten kerdan kacta ičein töd, ka minä homaičenuižin niid."

Essen kirjutamižele oli taritud koume temad. Polina valiči teman "tervhen" sanan polhe. Hän kirjuti siš, miše nece sana kut venän, muga vepsän-ki kelel znamoičeb "tervhut toivotandad" da miše ei sa unohtada neciš sanan znamoičendas. Sid' žurijouk kiti Polinad, miše hän mahto sidoda päteman rahvahaližehema. Äjil openikoil oli hüvid kirjutesid, no erased heišpäi ei ehtnugoi "avaita" temad lohussai, siks ku aigad oli lujas vähän vaiše pol'tošt časud.

Toižen etapan oli runon lugemine da starin ičeze rahvahas vai regionas. Polina oli üksjäizän openikan, kudamb eziti olimpiadal vepsläižid. Toižed meiden agjaspäi olimpia-

dale oigetud neičukaizet starinoičiba Karjalas, karjalaižiš da karjalaižiš tradicijoiš.

Polina luigi runon, miččen kirjuti iče vól opetes 6. klassas. Se om kodiman polhe. Hän openzi sen jo amu, siks neciš azjas hol't ei olend. Polina sanub: "Minä lujas holduin prezentacijas. Varaižin, miše en ehti starinoita lohussai. Žurijouk oli lujas tark. Se andoi starinale vaiše kümne minutad, ni üht minutad enamba. Ku ristit ei ehtind, händast katkaihihe, ei andnugoi edemba starinoita. A minun ezitusen lopus oliba mugoižed tarbhaižed sanad, lujas tahtoin lopta ičein starinan niil. Sid' homaičn, miše žuri eskai muhazi minei. El'genzin – minun ezituz om mel'he heile. Tüništuiin."

Koumandel päivil tehtihe olimpiadan ühthevedod. Se mäni Puškinan muzeipertiš. Vägestajad valitihe balloiden mödhe. Erased openikad saiba kuldaizän, hobedaižen da bronzaizän medalin. Kogonaz oli pauklahjoituz 10 vägestajad da 57 priz'orad. Sid' olimpiadan ühtnikoiden täht oli ozutadud koncert. Koncertan aigan ekranal oli vägestajiden fotoid.

Polina sanub: "Konz pördimoi tagaze, vól surem-

bal tahtol opendaškanzin vepsän kel't. Vepsän kel' kaiken om olnu minun armhan urokan, minai oma lujas hüväd kosketused minun vepsän kelen opendajanke Nadežda Anatoljevnanke. Toivon, miše kaičen kelen tedon školan-ki jäl'ghe. En tahtoi unohtada sidä. A vól meletan, mikš minun sebranikad ei tekoj vepsän kel't?! Om lujas žal'. Kut oliži hüvä pagišta sil kaiktäna!"

Polina Kononovan jüred tatan polespäi oma Šoutjärvespäi. Tatan baboi pagiži čomin vepsäks. Tat päti-ki antta tütren opendamha vepsän kel't. Nügüd' hän lujas ülendase ičeze tütrele. Kodiš hõ erasid sanoid sanuba vepsäks. Ülevas Polinas oma ühtesklassnikad-ki, hänel ülendase kogonaine škol. Ičeze ühtnendas olimpiadaha Polina kitäb armast vepsän kelen opendajad Nadežda Petrovad da klassan ohjandajad Jekaterina Sem'onovad. Polinan planoiš školan jäl'ghe pázuda opendamhas Piterin institutaha kinon ohjandajaks (režiss'oraks). Hän tahtoi sidoda ičeze elod sädandradho.

Toivotam Polinale satusid openduses, miše kaik hänen uništused tuližiba eloho!

GALINA BABUROVA

ALEKSEI OGNEV OZUTELUSEN AVAIDUSEL. FOTO AVTORAN

Muzejan ozuteluz sirttihe školha

Suomalaiž-ugrilaižes školas oli avaitud Karjalan kiel' (veps."Karjalan kel'")-ozuteluz. Sen tegii om Karjalan Rahvahaline muzei. Nece ozuteluz om kuti penikaine openduzkirj, mitte starinoičeb karjalan kelen istorijas da nügüdlaižes aigas. Karjalan mal karjalaižiden lugu väheneb, a vól pigemba väheneb karjalan kelen tedajiden lugu. Siks, nece ozuteluz om päivänteraline, aktualine školan täht, mitte opendab lapsid kodikel'he da kehitoitab Karjalan rahvahaližid kelid.

Ozutelusen avaidusele tuli äi rahvast. Täna tuliba kaik, ken om holiš karjalan keles: opendajad da openikad, üläopenikad, žurnalistad, Rahvahaližen muzejan radnikad i kaik, ken pidab hol't kodikeles. Suomalaiž-ugrilaižen školan openikoiden abul adivod saiba ihasust karjalan kelen čomudes. Ezmäizän klassan openik Aleksei Ognev avaiži ozutelust Tervhen-rep-pajol. Videnden klassan openik Ilja Firsov da seičemenden klassan openik Anastasia Jakovleva lugiba Vladimir Brendojevan da Irina Kudel'nikovan runod. Karjalan Rahvahaližen muzejan radnik da ozutelusen tegii Tatjana Berdaševa tegi ezmäšt ekskursijad.

Om-ik karjalan rahvahal kirjkel'? Mitte om karjalan kelen kirjamišt? Ozutelusen abul openikad voiba sada tedoid karjalan kelen pit'käs da jügedas istorijas. Opendajad vedäskandeba tögä ei vaiše kodikelen urokoid, no istorijan, literaturan da pirdandurokoid-ki. Ozutelusen radon aigan školas planuitas tehta erazvuičid azjtegoid: ekskursijoid, vastusid, vändoid lapsiden täht. 2017. voden uhokus sanutas, ken vägestäskandeb kuviden da lahjarkataiziden konkursas. Lahjoid saškandeba kaikid lahjakahambad da mahtakahambad, tedonhimoizet, a pääzjan – kodiröunan istorijan tedajad da kodikeles pidajad hol't lapsed.

TATJANA JAKINA

» TEDOTUZ

Uden voden augotišes lähteb eloho Pagiškam vepsäks-vepsän kelen video-kurs kudespäi urokaspäi pätemoiden mödhe: kirjamišt, tundištouituz, kanz, sä, pert', fater, lauk. Kaik video-urokad om tehtud leksikalizes da grammatikalizes palaspäi da dialogispäi. Jogahizes dialogas oma subtitrad venän kelel. Video-urokad voiba olda openduzmaterialan školiš da universitetoiš, mugažo niid voiba kävutada ristitud, kudambad iče tahtoiba opeta vepsän kel't.

Pagiškam vepsäks-video-urokad tegiba Petroskoi-lidnas S-Film-studii da Vepsän kul'tursebr Karjalan rahvahaližen politikan ministerstvan da Kastrenan sebran abul.

Pätegiad: Larisa Smolina, Vladimir Slavov, Konstantin Nikolajenko

Fil'maha ühtniba Petroskoin, Šoutjärven da Kalagen eläjäd.

Kaikutte tahtnik voib kacta nened urokad internetas.

Pohjoine taba

“Meiden festival’ om kaikile, ken navedib pohjošt da kinod” – mugoižil sanoil oli avaitud IX Pohjoine taba-kinofestival’. Se oli tehtud kül’mkun lopus vilus da čomas Murmansk-lidnas. Koumes päiväs kinofestivalihe ühtni pol’tošt tuhad mest. Karjalan fil’man tegijad mugažo tuliba festivalile.

Pohjoine taba-festival’ vedetas jo kahesa vot. Ezmäine kinofestival’ oli tehtud 14. kül’mkud vodel 2008. Siloi Murmanskan telekompanijan pämez’ Svetlana Soldatova pani augun udele kinofestivalile, miččen pätegend oli kehitoitta Murmanskan telekanalad da ližata lehtmehele, žurnalistoiile mahtoid, uzid melid da tedoid. Kinofestival’ ühtenzoiti Pohjoizen kinotegijoid. Hö voinuižiba vahehtadas ičeze mahtištol, temoil da kacegil.

Siš aigaspäi Pohjoine taba-kinofestival’ vedetas kaikuččel vodel. Todud festivalile fil’mad voiba kacta ei vaiše festivalin ühtnikad. Murmanskan eläjad surel tahtol tuleskeleba fil’moiden ozutusele. Festivalin fil’mad ozutadihe Murmanskan agjoiš-ki.

Täl vodel festivalile oli oigetud 130 fil’mad. Niišpäi oli valitud 73 parahimad radod. Neche lugetiše tuliba Karjalan fil’mad-ki. Nene oma Anna Tokarevan Bat’uška-fil’m, mitte starinoičeb Karjalan papin jügedas rados, mugažo Inna Bogdanovan suomenkeline Tuulet toivat runovirret-fil’m ižora-rahvahan polhe da Maria Filatovan vepsänkeline Fiksu Muksu-teleozutez lapsiden täht.

Festivalile tuliba radod Venäman 40 agjaspäi, mugažo Norvegiaspäi, Šveciaspäi, Suomespäi, Franciaspäi, Germaniaspäi, Gruziaspäi, Ukrainaspäi da toižiš verhiš maišpäi.

Parahimid fil’moid valiči Rahvazkeskeine žurijouk, miččen pämeheks täl vodel tegihe tutab kino-ohjandai Suomespäi Jouko Aaltonen.

Kinofestivalil ozutadihe fil’moid, pagistihe kino-ohjandajidenke fil’man tegemižen polhe, kinoproblemoiš. Mugažo festivalil oli tehtud mastar’-klassad kinotegijoiden da žurnalistoiden täht. Rahvazkeskeine žurnalist da konsul’tant Norvegiaspäi Geir Terje Ruud starinoiči kundlijoi-le žurnalistikan nügüdläižiš problemoiš. Hän sanui, miše televideniä da lugendlehtesed koleba, i niiden sijale tuleb internet. Rahvaz kaik enamba sab tedoid internetaspäi i vähemba lugeb lugendlehtesid.

Tošt mastar’-klassad vedi Jouko Altonen. Hän starinoiči siš, kut pidab kirjutada scenarijan dokumentalizen fil’man täht. Jouko homaiči, miše nece ei ole kebn azj kinotegijan täht, ved’ dokumentaline scenarii paksumba ei ole hüvä pohj fil’man tegemižen täht. Mastar’-klassad oliba tarbhaižed niile, ken iče tegeb fil’moid. Tutabiden kino-ohjandajiden nevonad voiba abutada heile tulebas rados.

Tradicijan mödhe Pohjoine taba-festivalile oli kuctud tutabad kino-ohjandajad. Täl vodel festivalin adivoin oliba Jegor Končalovskii, Filipp Abr’utin da Ella Manžejeva. Heiden fil’mad oli ozutadud kaiked surembas Murmanskan kinoteatras. Fil’moiden ozutandan jäl’ges oli tehtud paginad kino-ohjandajidenke.

Kinofestival’ lopihe ceremonijal, kus oli sanutud vägestajiden da laureatoiden nimed. 73 radospäi oli valitud 40 fil’mad. Ned vägestiba erazvuiččis nomenacijoiš.

Gran-pri-prizan sai Neprijatnii sv’ašennik-fil’m. Fil’man tegii om norvegialine kino-ohjandai da operator Fritjof Šereng.

Festivalin ühtnikad da adivod saiba uzid melid da mahtoid, tegiba tundištoidusid, miččed abutaba heile tulebas rados. Nügüd’ hö tartuiba ičeze radho vodeks i tulijal vodel festivalil ozutaba kacujile uded fil’mad.

MARIA FILATOVA

VEPSÄJÄZED NEIČED EDÄHIŽEN PÄIVNOUZMAN ELÄIDENKE

Nored da aktivižed

Nügüdläižen sugun rad: Kül’mkus Sibirin T’umen’-lidnas mäni jo toine Rossijskii sever-Igähižiden vähäluguižiden rahvahiden norištõn forum, mitte ihastoiti ühtnikoid hüvil satusil.

Jäl’gmäižel aigal kaik paksumba voib kulištada, miše norištõn käziš om meiden tulii aig. Kaik enamba eloho tuleba uded projektad, idejad, azjtegod, miččiden tegijan om norištõn täht tehtas äi erazvuiččid forumid da seminaroid, miččil nored ristitud saba uzid tedoid, löudaba ičtaze, tundištõitase üks’hengidenke da äi tošt.

Mö äjän olem kirjutand Pohjozen, Sibirin da Edahaižen Päivnouzman igähižiden vähäluguižiden rahvahiden associacijan polhe. Sen tön polhe voib pagišta pit’kha. Ved’ nece associacii jo äi vot kaičeb ristituden oiktusid da melentartusid, abutab igähižile vähäluguižile rahvahile päta ekonomikad, kul’turad, sociališt elod da opendust koskijoid küzundoid.

Proidnuden voden tal’vkus Moskva-lidnas oli tehtud ezmäine Rossijskii sever-Igähižiden vähäluguižiden rahvahiden norištõn forum, miččehe ühtniba niiden rahvahiden nored ezitajad. Hö voiba tundištadas toine toiženke, toižiden rahvahiden kul’turanke da kelenke, vajehtadas rahvahan kaičendan da kehitoitandan mahtištõl da tedištada uzid melentartužiš da tarbhaižid azjoid neciš poles.

Sil’žo azjtegol oli saudud Associacijan norištõn

nevondišt, miččehe müluba aktivižed ičeze regionan sebran norištõn erištõiden pämehed.

Nügüd’ norištõn nevondištõs om läz 30 mest, jogahine kudambišpäi pidab hol’t ičeze rahvahan oloiš, sen kaičendas da kehitoitandas, tahtoib kaita rahvahiden oiktusid da tegeb äi tošt tarbhaišt radod.

Jo kogonaižen voden radab nece nevondišt. Se, miše nevondištõn ühtnikad eläba erazvuiččis Venäman agjoiš – Murmanskaspäi Kamčatkahasai, ei telus-ta heile kosketadas da päta radküzundoid. Ezmäižes radon vodes oli tehtud seičeme Skype-konferencijad, ühtnikad äjak-se kerdoid vastsihe erazvuiččiden azjtegoiden röunoiš da tegiba niil ištundad. Ezmäine voz’ oli kuti ”kodvii voz’” nevondištõn täht, no nügüd’, voib sanuda, miše kaik meletadud om tehtud.

Sen azjan todišti voden nevondištõn päištund, mitte tehtihe toižen Rossijskii sever-foruman aigan.

Toine forum mäni täl vodel Sibirin čomas T’umen’-lidnas, a ku sanuda tarkašti – sen agjas. Nece forum om völ üks’ todištuz sihe, miše igähižiden vähäluguižiden rahvahiden rad norištõnke ei mäne muite. Se vedetihe kül’mkun 13.-17. päivil. Sen foruman teman oli etnosport. Ühtnikad tundištihe erazvuiččiden rahvahiden sportladuidenke. Forumal tehtihe

sportvoibištõlend, kus jogahine voi ozutada ičtaze mičče-se sportladus. No paiči necidä forumal tehtihe lujas äi seminaroid da lekcijoid, miččiden ohjandajin oliba tutabad politikad da kundaližradnikad. Ühtnikad pagižiba küzundoiš, miččed oma teravad heiden da heiden rahvahiden täht, openziba vähäluguižiden rahvahiden oiktusid, ühtniba mastar’-klassoihe da äi tošt. Forumale tuli äi melentartužiš norištõn aktivižid ezitajid, ken-se oli mugoižel azjtegol ezmäižen kerdan, kenel-se om jo sur’ mahtištõn forumaha ühtnendas. No kaiked ühtenzoiti üks’ azj – heil kaikel oma veresed idejad da äi energijad, a kaiked tärktemba om se, miše hö tozi holduba ičeze rahvahas.

Kenel-se hardjoiden taga om sur’ mahtištõn projektan tegendas, ken-se vaiše om kulnu projektoiden polhe vai oli niiden ühtnikoin. Forumal kaikel oli voimuz kehitoitta ičeze mahtoid. Azjtegol jäl’gmäižel päiväl ühtnikad voiba ezitada ičeze projektoid komissijan edel, miččehe mülui Associacijan koordinaciline nevondišt. Ken-se eziti ičeze vaumhen projektan, toižed voiba saada ičeze uden projektan foruman aigan. Projektoiden kaičendas oli sel’ged, miše kaik radoiba lujas hüvin da jogahine projekt om vägestusen arvoine.

Ku pörttas norištõn nevondištõn ištundaha,

voib sanuda, miše se oli satuskaz. Jogahine nevondištõn ezitai starinoiči da eziti radod, mitte tehtas da mitte om tehnu norištõn ičeze regionas. Oli melentartušt kundelta toine tošt. Se oli hüvä voimuz tedištada toižiden regionoiden radon polhe, vajehtadas mahtištõl, otta ičeze täht miččid-se uzid idejoid. Jäl’ges ezitandad zavodihe toine ištundan päpala – pämehen da sen varapämehen valičend. Ühthe mel’he kaik ühtnikad pätiha, miše ezmäine pämez’ Ivan Trofimov Jakutiaspäi hüvin ozuti ičtaze da miše üht ezmäšt vot ei täudund hänele ozutada ičeze mahtoid.

Koume foruman päivad oliba lujas melentartužižed, ühtnikad vastsihe vanhoidenke tutabidenke, tundištihe uzidenke. Jogahine oti kerdale uzid idejoid da mahtoid.

Norištõn radol paiči sen aktivižut da veresid idejoid om se, miše norištõn lujas navedib sebrastada da ilokahašti mänetada aigad. Heil kaiken aigan om vedovägi melentartužihe da ilokahižez azjtegoihe, miččil hö voiziba vastatas, kosketadas da hüviš oloiš pagišta tärktoiš azjoiš.

MARIA KOŠELEVA

Хранители рода

Для участников ежегодных краеведческих чтений в Подпорожской центральной библиотеке самым незабываемым стало выступление Владимира Фёдоровича Етоева – главы большого семейства озёрских вепсов. После выполнения долга перед Отечеством в океанских глубинах нашей планеты он вернулся в родные Озёра и бережно хранит традиции предков. Старается увлечь служением малой родине и её традициям целую сотню родственников вместе с внуками. Род Етоевых стремится сберечь основу культурного кода своего народа для каждого десятого настоящего потомка летописной веси. Они уже создали и первую в Ленинградской области вепскую общину. Приведу фрагменты его выступления:

«Языковая среда сохраняется у нас на бытовом уровне. Общение по телефону с родственниками, посещение гостей, общение с соседями в основном происходит на родном для нас языке. Мы регулярно получаем и читаем газету «Кодима», откуда узнаём все новости вепского края. Очень важен для нашей вепской семьи родительский дом. Икона в красном углу, русская печь, лежанка, широкие скамьи, большой стол, домотканые половики – все это необходимые атрибуты и неповтори-

мый дух, который мы стараемся сохранить для наших детей и внуков.

Мы сажаем огород, картофель, косим, убираем сено и всё это не только для того, чтобы сделать заготовки на зиму, но и передать своим детям и внукам навыки и умение работать на земле. Мы показываем им, как правильно косить траву, работать граблями, сушить и убирать сено в стог. Заготовка ягод (клюквы, брусники, морозики, черники), сбор грибов обязательны для нашей семьи. Здесь важен не только результат сбора и заготовки, но и ритуал посещения этих мест, которыми руководствовались наши предки.

Рыбалка и охота – неотъемлемая часть нашей жизни. И места их передаются из поколения в поколение. Однажды, весной, когда в мережу попало много рыбы, я задал вопрос тестю (Ивану Федоровичу): «Почему в этом месте падает столько рыбы?» Он ответил: «Это место мне передал ещё мой дедушка», а ему самому в то время было уже около 80 лет. А места охоты мне передал брат моей жены Васильев Борис Иванович. Я же в свою очередь показал эти места своему внуку и племяннику.

Наша семья совместно с другими родственниками неоднократно принимала участие в

ежегодном празднике «Древо жизни» в Винницах. В этом году выступили с моделью вепского двора «Вепсан конд». Нами был за это получен главный приз. Это стимулировало наших детей, внуков на дальнейшее более глубокое изучение культуры, традиций и быта вепского народа.

В подворье мы не только разговаривали по-вепски, но и уже имели постоянный репертуар вепских частушек и песен, которые мы исполняли под гармошку нашего племянника Ивана Кяпянова.

Изюминкой наших подворий являются вепские блюда, которые совместными усилиями наших хозяек готовятся для гостей праздника. Это, безусловно, калитки, колобы ржаные с домашним толокном, сканцы с ухой, и олудь, сваренный по семейному рецепту. В наших подворьях принимали участие практически все наши родственники.

Время показало, что родственники – это те люди, на которых можно положиться в трудную минуту, и они всегда помогут, и мы с ними постоянно общаемся, имеем тесные контакты. Ещё один пример совместного труда для общей цели – это строительство часовни Тихвинской иконы Божьей Матери. С благословения винницкого батюшки Ильи нами

она была построена в 2010 году. Главными строителями были Владимир Кяпянов со своими сыновьями Дмитрием и Иваном. Эта часовня, которая упоминается во многих архивных источниках, была построена в деревне Мартемьяновская, а в 30-ые годы сожжена. Во время пожара бабушка моей жены Васильева Клавдия Кузьминична вынесла икону. Всё это время, до строительства часовни, икона хранилась в родительском доме, и каждый год, 9 июля, она выносилась для освещения престольного праздника. Это стало традицией нашей семьи. Теперь по воскресеньям и другим дням жители Озёр имеют возможность приходить в эту часовню.

Когда приезжают летом дети и внуки на каникулы, мы стараемся приобщить их к вепской культуре. Планируем посещение музеев, святых для вепсов мест и покинутые, заброшенные деревни. Так в это лето мы с детьми и внуками посетили музеи в Винницах, Тервеничах, Сарозере и Шёлтозере.

Посетили заброшенные вепскими деревни Шимозеро, Шатозеро Вологодской области, Азмозеро Ленинградской области.

Регулярное посещение и уход за могилами предков – это священная обязанность нашей семьи.

Мы полагаем, чтобы воспи-

«Мы полагаем, чтобы воспитать достойного человека, необходимо знать и изучать свою родословную.»

тывать достойного человека, необходимо знать и изучать свою родословную. Благодаря архивным документам в Петрозаводске и Санкт-Петербурге, нам удалось восстановить родословную до четвертого, пятого поколения. И этот процесс продолжается. Думаем, что наши дети и внуки будут заинтересованы в этом вопросе в дальнейшем.

Видя, как пустеет и стареет наше село Озёра, мы стараемся хоть как-то замедлить этот процесс. Регулярно на встречах с администрацией Винниц и Подпорожья поднимаем проблемные вопросы, которые касаются жизни нашего села. Благодаря этому отремонтирована дорога в деревню Мартемьяновская и построен мост на тросах через реку Оять...»

Александр Свиригин

Тайны озера Калган

В бывшей вепской деревне Печеницы колхоз в тридцатые годы прошлого века местные жители назвали на свою голову «Ленинской правдой», а потом горько шутили, что любые события в обществе с таким серьёзным названием обретали особый и порой зловещий смысл. Упали в «Ленинской правде» на дои – беда. Выразил колхозник своё недовольство нищетой и рабским трудом бригадиру или соседу, считай, сочтены дни ленинского правдолюбца. Вывозили их, по воспоминаниям на телегах, а расстреливали, как и многих других местных жителей в Левашово. Не могло быть в «Ленинской правде» и ничего связанного с церковными службами. Поэтому местную часовню Николая Чудотворца сразу превратили в склад. А самые отчаянные шли венчаться и крестить детей в соседнюю вепскую деревню Каргиничи, пока в 1937 году и там священника не отправили ружейными выстрелами в мир иной. А бабушка моя, Анна Егоровна Филькина, к началу Великой Отечественной войны оказалась последней вепсянкой, знающей в Пе-

ченицах родной язык. И когда осенью 1941 года военные поймали возле деревни финского разведчика, попросили её быть переводчицей на допросе. Она с заданием справилась, найдя с финном общий язык распросами на близком наречии и разговором о деревенском быте. От войны ещё долго оставалась на деревенской горке платформа для зенитной батареи, которую детвора использовала в качестве карусели. Была в то время последняя хранилище вепских традиций и хранилище плотины на реке Шапше и пекла для всей деревни хлеб. Удивительно, но эта её тяга к выпечке для других людей сохранялась почти до конца прошлого века. Старые лесозаготовители до сих пор помнят её ароматные вепские калитки. Военная переводчица Анна Егоровна в послевоенные годы в колхозе «Ленинская правда» насмешила всех односельчан, когда пыталась затушить первую в доме электрическую лампочку от гидростанции на Шапше дунением, как керосинку или лучину. В 60-е годы электростанцию на реке Шапше смы-

ло, а колхоз «Ленинская правда» влился в совхоз «Борец», который тоже стал частью минувшей истории. Бабушка рассказывала детям и внукам про богатый клад таинственного озера Калган, что находится всего в километре от Печениц. Легенда о бочке сокровищ возле деревни жива до сих пор. Озеро действительно необычное. Маленькое, но такое глубокое, что мужикам не хватило сорокаметровой верёвки, чтобы достать до его дна. В каждом доме в прежние времена засоленный лосось не переводился, а на озере Калган рыбаки ловлей не занимались, и все его обходили стороной. Не исключено, что оно в древности могло быть заветным местом и ещё хранит свои главные тайны. А один клад был найден случайно прямо на бабушкином огороде. Что-то из него передали в местный музей, а кувшин и хрустальная каска с надписью «Во славу царя и Отечества» хранятся в семье до сих пор, как и старые фотографии.

Пётр Васильев

Фестиваль прощания с осенью

16 ноября в поселке Хохлово Кадуйского района на базе местной школы прошёл фестиваль устного народного творчества «Кузьминки – по осени поминки».

В нём приняли участие Хохловская, Андогская, Куйская и Тимошинская школы, а также воспитанники Кадуйского центра народной традиционной культуры и ремёсел и межпоселенческого центра народной традиционной культуры.

В течение трёх часов участники праздника представляли сказки, считалки, стихи, песни, потешки, игры, пляски, хороводы. Все желающие могли принять участие в мастер-классах по изготовлению мужского пояса и глиняной игрушки.

Бабаевский муниципальный район на фестивале представляли два фольклорных коллектива: «Линдуйжед» (руководитель Е.А. Шалаева) с вепской народной песней

«Пасха» и сказкой «Храбрый заяц» и «Пурдаине» (руководитель О.В.Егоричева) с музыкальной композицией на вепском языке «Подруженьки».

Всем участникам мероприятия были вручены дипломы.

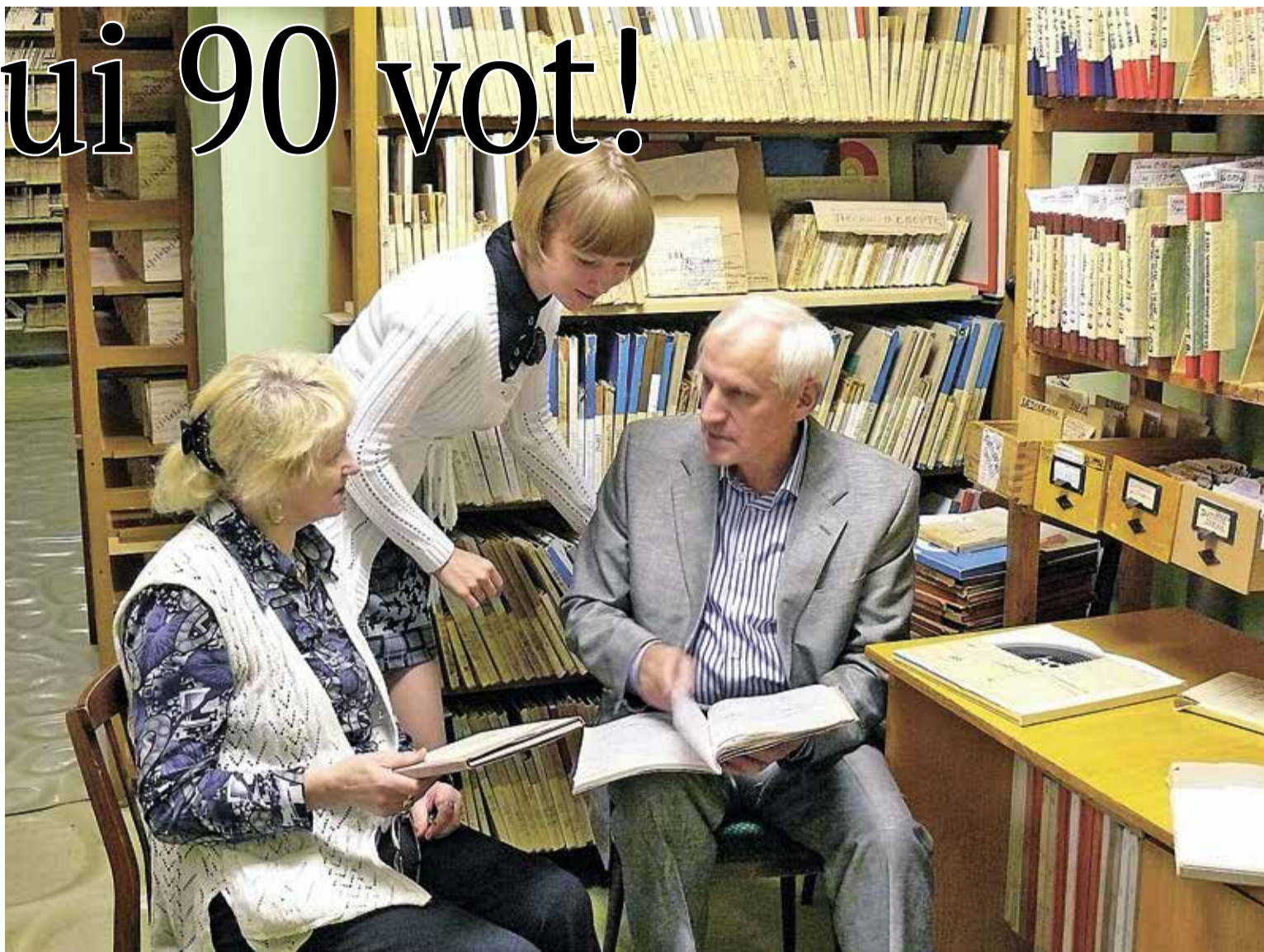
Выражаем слова благодарности за помощь в организации поездки начальнику управления образования Бабаевского муниципального района Н.Ю. Соловьевой, директору Тимошинской школы С.Г. Козлову и водителю автобуса А.Б. Петрову.

Надеемся, что впереди нас ждёт много новых интересных и полезных встреч.

Ольга Егоричева, руководитель фольклорного коллектива «Пурдаине»

Karjalan radiole täudui 90 vot!

Täl vodel kül'mkun 21. päiväl Karjalan radio praznuiči sur't jubilejad! Kaikid vanhembale radiole Karjalas täudui 90 vot. Karjalan radio zavodi ičeze radod vodel 1926, siloi se oli ezmäine radiostancii kaikes Karjalas. Ezmäizen radio-efiran Karjalan radios tegiba tutaban Rusked Karjala-lehtesen radnikad. Lüz ezmäizes päiväspäi Karjalan radio zavodi pagišta suomen keel. A möhemba sihe tuliba karjalan da vepsän kelen toimitajad.

LARISA SMOLINA
FONOGRAMMARHIVAS

KARJALAN RADION NÜGÜDLÄINE ELO

Nügüd' Karjalan radio om üksjäine radio Venämal, kus pagištans nelläl keel: venäks, suomeks, karjalaks da vepsäks. Nügüdläižeks aigaks Karjalan radion radnikoiden lugumär ei ole sur', 20 mest. Pol' heispäi vaumičeb radiopaginoi- oid venäks, toine pol' pästab efiraha paginoid suomen, karjalan da vepsän kelil. Kaikuččen päivän homendesepäi ehtkoizehesai Marjana Aleksandrova da Ivan D'omin starinoičeba kundelijoile, mi tegese ümbri kaikes mirus da päzjan Karjalas. Kaikuččen ehtan toine toizen jäl'ghe Karjalan radion efitas vedäba paginoid Anna Levašova, Tatjana Šidlovskaja, Dmitrii Ananjin, Polina Hramcova, Julia Okuneva da Art'om Rum'ancev. Äjad teispäi kundleba heiden änid mugažo MAJAK-radionstancijal.

Uzištoil karjalan da suomen kelil Karjalan radios kaikuččen päivän ihastoitaba tutabad äjile radiotoimitajad Jekaterina Isakova da Natalia Vokulova. Kaikuččen ezmärgen, toznargen da koumanz'päivän 12:20 časud päiväd radiokundlijad kundleba paginoid karjalan keel. Niid vaumičeba da vedäba karjalaižed toimitajad Nadežda Bukina, Anna Usova da Jelena Karpova. Nellänz'päivän mikrofonan tüves Karjalan radios om vepsänkeline toimitai Larisa Smolina. Pätničän pagizeb tutab kaikile suomenkeline radiotoimitai Arto Rinne. Holdub kaikkiš neniš radioradnikoiš rahvahaližen toimišton pämez'

Aleksandr Jeremejev.

Pagištes Karjalan radion polhe ei sa unohtada sen änenohjandajid, ved' hö kaikuččen päivän abutaba toimitajile tehta paginoid čomembikš da muzikalizembikš. Roman Agapov, Valentina Gorohova, Galina Šitova da Svetlana Belaja oma ned ristitud Karjalan radios, kudambita ni üks' efir ei lähte eloho.

Tämbei Karjalan radio lähteb efiraha kaikuččen päivän homendesepäi ehtkoizehesai ei üht kerdad. Karjalan radion paginoid voib kundelta mičes taht radioprijomnikas 102,2 FM diapazonas. Voib kundelta sidä Vkontaktesocialižes verkos Kodirandaine- da Karjalan radio-gruppoiš. Jäi Karjalan radio radiotočkahaki. Päivänteraližed uzištod, muzikalized da literaturižed programmad, paginad ristitudenke, erazvuičced vastused da äi tošt – nece om nügüdläine Karjalan radio homendesel, päiväl da ehtkoizel.

VEPSÄNKELIŽED TOIMITAJAD RADIOS

Karjalan radion rahvahaližen toimišton radnikad vaumičeba paginoid enamba suomalaisugrilaižiš rahvahiš, heiden elon, kelen, istorijan, kul'turan da literaturan polhe. Ičeze programmiš hö paksus pagizeba päivänteraližiš küzündoisiš. Paginikoiden keskes oma opendajad, tedomehed, kul'turradnikad, valdmedhed, külälaižed ristitud da nored. Kut mäneba vepsän kelen paginad Karjalan radios, ken da konz zavodi

tehta niid, minä starinoičen teile tärktemba ičein kirjuteses.

Ku kacta nügüd' Karjalan radion arhivaha, ka voib nägištada, miše vepsäläižiden radiopaginoi- den istorii ei ole pit'k. Ei ole sur' vepsäläižiden radioradnikoiden lugumärki. Jelizaveta Haritonova, Vladimir Maksimov, Alevtina Andrejeva, Marina Zarubalova, Galina Baburova, Al'ona Jegorova da minä, necen kirjutesen tegii, erazvuičced aigal oma Karjalan radion vepsäläižiden radiopaginoi- den vedäjad.

Vepsän keel Karjalan radios ezmäizen kerdan zavottihe pagišta 1980-vozien lopus. Siloi vepsäläižid paginoid tegi karjalankeline radiotoimitai Nikolai Filatov. Hän pagištoiti vepsäläižid karjalaks, livvin paginal, a vepsäläižed andoiba hänele vastusid vepsäks. 1990-vozien augotišes Karjalan radioho tuli Petroskoin valdkundaližen üläopišton koumanden voz'kursan üläopenik Jelizaveta Haritonova. Hän om sündunu Änižjärven agjaha Toižeg-külähä, siks ezmäižid paginoid Karjalan radios hän vedi pohjoizvepsän alapaginal. Liza ei otand paginaha surid temoid, siks miše hän völ openzihe. Jelizaveta tegi radios uzištoid, openzihe olda neutraližen, starinoita siš, midä iče oli nähnu, kulnu vai lugenu kus-se. Nece rad ei olend kebn, no se oli hänele mel'he. Problem oli vaiše siš, miše sil aigal hänele ei täudunu sanoid vepsän keles. Jelizaveta Haritonova starinoičeb: "Minä tegin radiopaginoi pohjoizvepsän alapaginal. Sen,

midä minä olen openu mamaspäi i kulnu rahvahaspäi, ka ei täudunu. Ozutesikš, minei pidi min-ni polhe sanuda, pol' sanad oli, a pol' ei olnu... Pidi paksus tehta pit'kid sanundoit, miše sel'genzoitta ristituile, min polhe om pagin, midä minä tahtoin sanuda heile. Radiokundlijoid sil aigal oli lujas äi. Radio oli kaikučced ristitul avoin homendesepäi ehtkoizehesai. Siloi radion kal't kaikutte ristit voi tedištada, midä meiden mirus tegihe i midä ristitul oli".

Jelizaveta Haritonova ei vairaidand nimičcid jügedusid. Ičeze naprindal, surel tahtol da hüvän vepsän kelen mahtol 1990-vozil hän pani augotišes vepsänkeližihe reportažihe i oli ezmäizen vepsäläižen radnikan Karjalan radios.

EZMÄIŽED PAGINAD VEPSÄN KELEL

Om lujas žal', miše Karjalan radion arhivas ei ole kaitud Jelizaveta Haritonovan reportažid. Ei ole kaitud sigä Vladimir Maksimovanki paginoid. Hän tuli Karjalan radioho jäl'ghe Jelizavetad, no radoi radios vaiše kümne kud. Jäl'ghe händast tehaha paginoid vepsän keel radioho tuli tutab kaikile vepsäläine Alevtina Andrejeva.

"Šoutjärven posadan tütar", rahvahaližiden veroiden tundii, vepsän kelen da kul'turan parahim tedai... Hän sündui vepsäläiže pereheze. Hänen mam Anastasia Logačova hüvin tezi vepsälšt kul'turad, fol'klorad i kaiken necen hän andoi ičeze tütrele. Alevtina Andrejeva lujas hüvin tezi

vepsän kel't. Tuldese radmaha Karjalan radioho hän hengeltartui neche radho i radoi sigä kümne vot (1992-2001 v.).

Alevtina Ivanovna oli ajelnu kaikihe vepsäläiže külihe. Hän oli kaikes Karjalas, Vologdan da Leningradan agjoiš. Kaikučces vepsäläižes pertiš Alevtina oli kalliz adiv. Hän lujas navedi pagišta ristitudenke heiden elos da ozas. Alevtinan paginad radios oliba ičeladuižed, hänen maneras tehtud. Ned oliba čomad, südäimeližed, lujas lämäd da hengeližed. Neniden paginoiden täht Alevtina kirjuti äi runoid, lugi niid efitas. Hän čomenzoiti efitad ičeze pohjoizvepsän paginal. Hänen paginad oliba sel'ktad, čomad, ned joksiba kuti ojaine! Ristitud navediba Alevtinad. No Alevtina Andrejeva lujas aigoiš läksi elospäi. Mušt necen čudokahan ristitud polhe eläb meiden südäimiš igän.

PAGINAD NORIŠTONKE

Marina Zarubalova, nor' vepsäläine neižne, Petroskoin universitetan Suomalaiž-ugrilaižen tedokundan pästnik tuli radmaha Karjalan radioho Alevtina Ivanovnan jäl'ghe. Marina toi äi uzid melentartuizid temoid da idejoid radioho. Hän radoi Karjalan radios viž vot, no ehti tehta äjan. Marina oli paksus radmatkoiš. Hänen paginad oliba eripolized da bohatad azjategoil. Erazvuičced vastused, külän jügedused, vepsäläižed organizacijad, paginad noriden da aigvočiden ristitudenke, sporttemad, norišton problemad,

nüüdlaine elo, taideh, kul'tur, literatur – naku oliba Marina Zarubalovan paginoiden temad.

Marina oli ezmäine vepsläine radioradnik, kudamb oli openus korktas školasi oli sanu diploman. Marina pagiži da kirjuti vepsän kirjkelel. Siloi hänele abuhu tuli Termišt-orfografin komissii. Nece lujas kebnenzoiti Marinan radod.

Ühtes besedas Marina Zarubalova starinoiči minei: "Koumandel voz'kursal minä tulin radioho harjoitelmaha, radios minä tundištimoivi Alevtina Andrejevanke. Hän äjan abuti minei i openzi mindai, kut pidab pagištoitta ristituid, kut pidab oikti tehta radiopaginoid vepsän kelel. Nece rad lujas tuli minei mel'he. Konz minä iče zavodin rata vepsläižen toimittajan, minä ecin vepsläižid paginoid kaiktäna. Minä toin materialad erazvuiččiš suomalaiz-ugrilaižiš vastusišpäi. Minä pagižin siš, midä holeti ristituid."

Marinan openduz universitetas, hänen vepsän kirjkelen tedo da ičeze nor' kaceg miruhu lujas vajehtiba vepsläižiden radioreportažiden südäimistöd Karjalan radios.

MINUN RAD RADIOS

Vodel 2005 Marina Zarubalova läksi Karjalan radiospäi, i minä tulin radmaha hänen sijale. Jo 11 vot minä olen ved'nu vepsläižid paginoid Karjalan radios. Sur' spasib Marina Zarubalovale! Hän openzi mindai äjihä azjoihä radios.

Rad radios tob minei ihastust kaikuččen päivän. Minä olen kaiken aigan ristituden keskes, tedan kaikkes, mi tegese vepsän rahvahan mirus. Om minun rados äi holid-ki. Minä kaiken aigan pidän meles: miččen teman otta, keda pagištoitta, miččele vastusele mända, miččen tekstan kirjutada da äi tošt. Minä lujas navedin ajelta edahaižihe vepsläižihe külihe, pagištoitta vepsläižid sigä. Minä iče nägen, mitte elo om heil, miččid problemoid da holid om vepsläižil külänikoil.

Minun paginoiden temad oma erazvuiččed. Minä navedin ajelta erazvuiččile vepsläižile praznikoile. Sigä kaiken keradase lujas äi vepsläižid, kulub vepsän paginoid, pajoid, sigä eläb todesine vepsläine heng. Minä navedin pagišta kut noridenke heiden openduses, problemoiš, holiš, muga vanhoidenke. Paginad heidenke oma mugažo melentartuizid i lujas tarbhaižed. Hö äjan tedaba, äjisi azjoiš voiba starinoita, äjan johtutaba. Minä tehen paginoid vepsläižiden kul'turelos, uziš kirjoiš... Minei om melentartušt kaik, mi tegese ümbri vepsläižiš da toiziš suomalaiz-ugrilaižiš rahvahiš.

TARBHAINEN RAD

En voi unohtada vöi kahtes vepsläižes radioradnikas, miččed kaks' vot radoiba Karjalan radios, kuni minä olin lebul lapsenke. Hö oma Al'ona Jegorova da Galina Baburova. Heil molembil oma vepsläižed jured. Al'ona om suomalaiz-ugrilaižen školan-ki pästnik. Molembil neičukaižil om hüvä vepsän da suomen kelen tedo, se lujas abuti heile rados radios i vepsläižiden reportažiden vaumičendas.

Al'ona Jegorova starinoičeb:

RADION RADNIKAD JELENA KARPOVA, ANNA USOVA DA REDAKCIJAN PÄMEZ' ALEKSANDR JEREMEJEV. FOTOD: NIKOLAI ABRAMOV

"Rad radios minei oli lujas mel'he. Minä tundištimoivi äjiden vepsläižidenke, tehen penid radmatkoid vepsläižihe külihe. Minä vastsin sigä südäimeližid ristituid, nägištän vepsän man čomut, tedištän enamba vepsän rahvahan kul'turas. Minun armhembiden radiopaginoiden keskes oliba vastused ristitudenke, konz hö starinoičiba ičeze elos, midä-ni johtutiba. Konz minei kenni sanui, miše hän oli kulnu minun peredačan radiodme i miše se tuli hänele mel'he, ka minä kaiken olin hüviš meliš i el'genzin, miše kenele-se minun rad om tarbhaine, miše ristituil om vöi melentartuz' kundelta vepsläižid paginoid radios!"

Toine neičukaine, kudamb radoi Karjalan radios, oli Galina Baburova. Gal'ä oli lujas aktivine radioradnik. Kerdan hän oli Vidl-kuläs Elon Pu-praznikal. Sigä hän pagištoitti külän eläjid da praznikale tulnuizid ristituid. Nece praznik oli mugoine hüvä da vessel, miše Galinan pagin radios tegihe čomaks da melentartuizeks. Sid' nece radiopagin sai SMIrotvorenkonkursal toizen sijan.

» KIRJEINE REDAKCIJAHAN

Minä ajelen radole (Šokšun školha) mašinal koume kerdad nedališ, i kaiken matkan minä kundlen Karjalan radiod. Enamba kaiked minä navedin Kodirandaine-radiopaginoid. Sigä kaiken oma tetabad mehed, kudambad starinoičeba erazvuiččiš tarktoiš azjoiš da problemoiš, miččed om sidotud vepsläižehe kul'turaha, istorijaha, kelehe. Vepsänkelihen "Kodirandaižen" vedäi om Larisa Smolina. Kerdan Larisa nevoi minei kundelta radiod, miše minun pagin oliži paremb. Necil aigal minä vöi openzimoi Petroskoin üläopištos, minäi oli problemoid kelenke.

Nüüdläižes elos radion kundlemine om lujas tarbhaine minun täht. Minun sanavara sureneb, a grammatizid sändod paneba mušto heredamba.

Sikš ku nüüdü' minä olen vepsän kelen opendai školasi, Karjalan radio om lujas tärget minun radon täht-ki. Paksus openikoidenke mö kundlem radiopaginoid urokoil. Heile om mel'he kundelta kelen ei vaiše heiden opendajalpäi. Hö el'gendaba, miše vepsän kel' eläb.

Ei amu minä iče olin radios. Larisa Smolina kucui mindai starinoičemha ičein radon da elon polhe. Minä lujas holduin, no sid', minun hol' läksi. Radiopertiš om lujas kodikaz da sebrakaz il'miš. Mikrofonan edes mö pagižim Larisanke kuti sebranikad kodiš – muga kebnas.

Nüüdü' minä ladin levitada radiokundlijoiden joukud – nevon kaikile školasi da kursil Petroskoiš da Šokšus kundelta Karjalan radiod.

Minä tahtoižin toivotada Karjalan radiole pit'käd elod, äi melentartuizid paginoid da adivoid. Radion radnikoile – hüvid melid da tervhut. Sur' spasib teile ičetoivi rados. Tö abutat meile opeta vepsän kel't da kaita vepsän kul'turad.

KRISTINA STRELKOVIČ

Kukoi launub!

Mikš-se jäl'gmäižel aigal Venämas ristitud kaik enamba uskoba päivnouzmanpol'žehe vai kitajalaižehe kalendarihe. Kacmata sihe, miše sen mödhe uz'voz' tuleskeleb vaiše vilukun lopus vai uhokus, jo vilukun 1. päiväks Venäman eläjad napriba ostta tulijan voden simvoloid, tehta sihe sidotud lahjoid da sobdas praznikaks sädoihe, miččiden muju tuleb mel'he uden voden ižandale. 2017. voden simvolan kitajalaižen kalendarin mödhe linneb kukoi. Lugetas, miše uz'voz' linneb täuttud erazvuiččil aigtegoil da elo siš linneb mujukahhan, kuti kukoin händ. A mitte kukoi om vepsläižiden mel'kuvitelusiš? Ved' mö tedam, miše se om ani tarbhaine živat küliden eläjid täht!

Tedomehed oma mugošt mel't, miše ende kukoiden kazvatamine oli lujas popul'arižen ezmäi kaiked Indias. Toižel voz'tuhal edel Hristosan sündundad kukoi indialaižiden mel'kuviš oli korktal sijal, sidä lugetihe pühäks živataks. Niid pidetihe pertiš ei lihan da muniden täht, a kut varjoičijoid vai kaičijoid, kudambad ičeze launundal küksiba pahoid hengid. Ezmäižen voz'tuhan lopus edel Hristosan sündundad lindud putuiba Persiaha, sid' – Endevanhaze Greciaha, a sen jäl'ghe – Rimaaha, kuspäi kukoiden da kanoiden kazvatamine levitihe toižihe Evropas maihe. Meletadas, miše baltianmeren suomalaiziden rahvahiden elos kukoid tuliba kosketusiden taguči germanilaižidenke. Kana-sana germanian keles om "hana", kukoi-sana ročin keles om "kock", ende vahnas norvegian keles om "kokr".

Völ XIX-voz'sadan lopus kanoiden kazvatamine vepsläižiš küliš ei olend levitadud. Kanoid pidetihe muniden täht. Kacmata sihe vepsläižiš mifoiš, uskondoiš da fol'kloras voib paksus vastata kukoid. Sigä se om kuvatud kut päiväižen živat, kudamb ičeze launundal pördutab ristituile päivänvauktad, kükseb pahoid hengid. Tetas, miše pohjoizvepsläižil ei sand laida kukoid. Kukoid vepsläižiš sarnoiš paksumba nimitadas laskvas – kukoihut, kukša.

Kukoi kut päiväine-ki om aigan ozutai. Ende ei olend časuid pertiš. Aigad märitihe kukoin launundal. Päivän aigad märitihe päiväižen abul, a ön aigad märitihe kukoin launundal. "Ezmäižed kukoid" – muga nimitadihe ezmäšt öšt kukoin launundad – znamoiči kesköd, "toižed kukoid" – kaks' časud öd. Pagištatas, miše Ojatin randal elänuzil vepsläižil oli mugoine vero – tulda udehe pertihe elämaha ezmäižiden kukoiden jäl'ghe. Tuldes udehe pertihe erased ezmäižen pästiba kukoid, a erašti ižand pästi ezmäižen kukoid, a emäg – kažin. Ku kukoi ezmäi mäni Jumalan čogaha, ka ižandan pertiš linneb uk, a ku kukoi mäni ezmäi toižehe sijaha, ka – ak. Mugažo Jumalan čogaha vai päčinnoks mänu kukoi znamoiči bohatad da ozakast elod perhehes. Pohjoizvepsläižil sanutihe, ku pertiš eläskanži paha heng, ka pidab öks otta pertihe kukoid. Sen launund kükseb kaiken pahan. Mugažo usktihe, ku kukoi launub kesk päiväd – ka sä pigai vajehtase.

Sen ližaks kukoid kävutoittihe arboindan aigan, kukoid voib vastata puhegiden tekstoiš da erzavuiččiden sijoiden nimiš. Šoutjärves om mugoine sija, mitte nimitadas Kukoi-mättaz.

Kukoil da kanal oli sur' rol' vepsläižiden mel'kuvitelusiš. Munad oliba satusekahan da bohatan elon simvoloin. Kukoin da kanan än' da ičtazevedänd oliba tarbhaižen znaman ristituden täht, ned voiba endustada äjan. Toivom, miše tulijan voden ižand tob meile äi uzid da vaiše hüvid aigtegoil!

IRINA VINOKUROVAN KIRJOIDEN MÖDHE

VILUKU

E	2	9	16	23	30
T	3	10	17	24	31
K	4	11	18	25	
N	5	12	19	26	
P	6	13	20	27	
S	7	14	21	28	
P	1	8	15	22	29

UHOKU

E	6	13	20	27	
T	7	14	21	28	
K	1	8	15	22	
N	2	9	16	23	
P	3	10	17	24	
S	4	11	18	25	
P	5	12	19	26	

KEVÄZ'KU

E	6	13	20	27	
T	7	14	21	28	
K	1	8	15	22	29
N	2	9	16	23	30
P	3	10	17	24	31
S	4	11	18	25	
P	5	12	19	26	

SULAKU

E	3	10	17	24	
T	4	11	18	25	
K	5	12	19	26	
N	6	13	20	27	
P	7	14	21	28	
S	1	8	15	22	29
P	2	9	16	23	30

SEMENDKU

E	1	8	15	22	29
T	2	9	16	23	30
K	3	10	17	24	31
N	4	11	18	25	
P	5	12	19	26	
S	6	13	20	27	
P	7	14	21	28	

KEZAKU

E	5	12	19	26	
T	6	13	20	27	
K	7	14	21	28	
N	1	8	15	22	29
P	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	
P	4	11	18	25	

ŠOUTJÄRVELAINE KANA DA KUKOI

FOTO: JULIA NAUMOVA

HEINKU

E	3	10	17	24	31
T	4	11	18	25	
K	5	12	19	26	
N	6	13	20	27	
P	7	14	21	28	
S	1	8	15	22	29
P	2	9	16	23	30

ELOKU

E	7	14	21	28	
T	1	8	15	22	29
K	2	9	16	23	30
N	3	10	17	24	31
P	4	11	18	25	
S	5	12	19	26	
P	6	13	20	27	

SÜGÜZ'KU

E	4	11	18	25	
T	5	12	19	26	
K	6	13	20	27	
N	7	14	21	28	
P	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
P	3	10	17	24	

REDUKU

E	2	9	16	23	30
T	3	10	17	24	31
K	4	11	18	25	
N	5	12	19	26	
P	6	13	20	27	
S	7	14	21	28	
P	1	8	15	22	29

KÜL'MKU

E	6	13	20	27	
T	7	14	21	28	
K	1	8	15	22	29
N	2	9	16	23	30
P	3	10	17	24	
S	4	11	18	25	
P	5	12	19	26	

TAL'VKU

E	4	11	18	25	
T	5	12	19	26	
K	6	13	20	27	
N	7	14	21	28	
P	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
P	3	10	17	24	31

2017

KUKOI

Meiden vauged kukoi
Tanhal aigoiš laulub:
"Nouskat, akad, ukod,
Nouskat, lapsed, školha."

Kulub lehmän kello,
Mecha uidi bukoi...
Hüvä linneb elo,
Kuni laulub kukoi!

Nikolai Abramov

Lugendlehtez om tehtud Periodika-paindištos
185610, Karjalan Valdkund, Petroskoi, Titovanird, 3

("ПОДНЯЯ ЗЕМЛЯ")
VEPSÄN I VENÄN KELEL

Lehtez om registriruidud Karjalan
Valdkundan tedotehnologijoiden da
kommunikacijoiden Federaližes službas
keväz'kun 6. päivil 2014. vodel.
Registrnomer ПИ № ТУ10-00279.

SÄDAJAD:
Karjalan Valdkundan zakonoiden
tegendan kund,
Karjalan Valdkundan valdmehišt i
Karjalan regionaline kundaline
Vepsän kul'turan kund-organizaci,
Periodika-paindišt

REDAKCIAN ADRES:
185610, Karjalan Valdkund, Petroskoi, Titovanird, 3
Telefon: (8142) 78 27 33
Lehtesen sait: kodima.rkperiodika.ru
Fax (8142) 78-36-29.
E-mail: vepskodima@mail.ru
→ Lehtez jagatas ilma maksuta.

Painuzsija:
Avtonomine organizacii
Periodika-paindišt
Om paindud vaumhiš failoišpäi
4x4-tipografijas. 185014, Petroskoi,
Lesnoi prospekt, 51.

Pätoimitai BABUROVA G. S.
№ 12 (284) Talv'ku 2016
Allekirjutatud painusehe
16.12.16 15.00 časud.
Lähteb 22.12.16
→ Registrnomer 2124
→ Tiraž 600